

Mál nr. 308/2024**Nafn málskotsaðila (M)****VARNARAÐILI HAFNAÐI AÐ HLÍTA ÚRSKURÐI****Nafn varnaraðila (V)****Heiti vátryggingar: Ábyrgðartrygging atvinnureksturs.****Nafn vátryggingartaka (X)****Skaðabótaábyrgð. Vinnuveitandaábyrgð.****Gögn.**

1. Málskot móttakið 19. ágúst 2024, ásamt fylgiskjölum.
2. Athugasemdir V, dags. 23. febrúar 2024, ásamt fylgiskjölum.
3. Viðbótarathugasemdir M, dags. 27. desember 2024.
4. Viðbótarathugasemdir V, dags. 15. janúar 2025.

Málsatvik.

Í gögnum málsins kemur fram að M varð fyrir líkamstjóni við störf sín hjá X 27. febrúar 2023. Í málskoti, dags. 15. ágúst 2024, er slysinu lýst þannig að M hafi verið uppi í stiga við vinnu sína hjá X. Stiginn hafi runnið undan M með þeim afleiðingum að hann hafi fallið um fjóra metra til jarðar og slasast. Hafi M verið óvinnufær frá slysdegi til og með 31. mars 2023.

M telur að X beri skaðabótaábyrgð gagnvart sér þar sem rekja megi slysið til vanbúnaðar á vinnustaðnum. Með bréfi, dags. 23. febrúar 2024, hafnaði V skaðabótaskyldu X í málinu. Í því sambandi benti V m.a. á lýsingu á málsatvikum sem er að finna í tjónstilkynningu til Vinnueftirlitsins, dags. 31. mars 2023. Þá var einnig tekið fram að M sem hafi verið búinn að vinna hjá X í þrjá mánuði fyrir slysið, hafi er hann hóf þar störf upplýst um að hann væri með sveinspróf í húsasmíði og byggji yfir mikilli reynslu af sambærilegum störfum og unnin eru hjá X. Þessu til viðbótar vísar V til þess að í fyrirliggjandi áhættumati fyrir verkþættina „vinna í stiga/tröppum“, komi fram að tryggja skuli járn sem standa upp úr steypu með timbri eða öryggishlífum. Einnig eigi að tryggja að tröppur og stigar séu í samræmi við hæð og samkvæmt EN131. Ekki eigi að standa í efsta þrepi stiga og að tryggja skuli tröppur þegar það eigi við. Einnig eigi að setja öryggisbatning á plötu með steypuskrúfum til að tryggja að stigi geti ekki runnið. Það sé því skýrt tekið fram í áhættumatinu hvernig starfsmenn eigi að bera sig að við vinnu eins og M vann í umrætt sinn. Byggir V einnig á að áhættumatið hangi uppi í fatalefa á svæðinu auk þess sem endurtekið hafi verið farið yfir það með starfsmönnum. Að lokum vísar V til þess að reglulega hafi verið framkvæmdar öryggisúttektir af hálfu verkkaupa.

V byggir einnig neitun sína á því að M hefði í umrætt sinn átt að nota staðbundna stiga sem bundnir voru við sliskjur frekar en að nota færanlegan stiga. M hafi hins vegar kosið að fara með lausan stiga undir sliskjurnar og með því háttalagi brotið gegn öryggisreglum og áhættumati. Engin hafi ráðlagt honum að haga störfum sínum með þessum hætti. Það skrifist því algerlega á M. Bendir V einnig á að annar starfmaður hafi verið að vinna með M í umrætt sinn og að sá hefði getað haldið við stigann ef M teldi hann ekki nægjanlega tryggan. Það sé því ekkert annað en eigin handvömm M sem geti skýrt slysið. Einnig tekur V fram að vitni geti staðfest háttalag M og því hefði rannsókn Vinnueftirlits engu breytt hvað málsatvik varðar. V hafnaði því einnig að slysið megi rekja til þess að X hafi með einhverjum hætti vanrækt að tryggja góðan aðbúnað eða öryggi á vinnustaðnum. Slysið verði því ekki rakið til gálausrar háttsemi sem X geti borið ábyrgð á.

Í málskoti, dags. 15. ágúst 2024, er lýsingu þeirri á tildrögum slyssins sem er að finna í tjónstilkynningunni til Vinnueftirlitsins mótmælt, enda vilji M meina að hún sé ekki sannleikanum samkvæm. Þá er áréttað að M hafi aldrei sagst vera með sveinspróf í húsasmíði. Í viðbótarathugasemdum M, dags. 27. desember 2024, segist M hafa verið búinn með samningstímann fyrir húsasmíðinn, þar sem hann starfaði undir handleiðslu meistara, en hafi átt eftir 2-3 áfanga til að klára sveinsprófið. M bendir einnig á að það sé hlutverk X að tryggja öryggi starfsmanna óháð því hvort þeir séu reynslumiklir eða ekki. Hvað röksemdafærslu V varðandi tilvist áhættumatsins varðar, byggir M á því að enginn búnaður hafi verið tiltækur á verkswæðinu sem hann hefði getað notað til að

binda eða festa stiga við mótið líkt og komi fram í áhættumatinu, þá hafi enginn starfmaður verið til staðar til að halda í stigann fyrir hann. Að auki hafi engum starfsmanni verið fengið það verkefni að festa öryggisbatningar á plötu. M hafi því í umrætt sinn verið að sinna vinnu sinni með venjubundnum hætti og í samræmi við fyrirmæli frá X. Hann hafi aldrei verið upplýstur um þann búnað sem V vísar til í bréfinu frá 23. febrúar 2024. Þá dregur M í efa lýsingar í því bréfi á aðstæðum á slysdegi og ítrekar að slysið hafi ekki verið tilkynnt til Vinnueftirlits fyrr en rúmlega mánuði eftir slysdag. Af þeim sökum hafi slysið ekki verið rannsakað af hálfu Vinnueftirlitsins eins og bar að gera samkvæmt 79. gr. laga nr. 46/1980. Telur M að þetta eigi að leiða til þess að X verði að bera halla af skorti á upplýsingum um málsatvik sem sé afleiðing þess að rannsókn á slysinu fór ekki fram. Er vísað í dóm Landsréttar í máli nr. 217/2019 í þessu sambandi.

Í athugasemdum til nefndarinnar frá V, dags. 4. nóvember 2024, er röksemdum M í málskoti alfarið hafnað. Er bent á að í áhættumatinu sé skýrt tekið fram hvernig starfsmenn skuli bera sig að við vinnu eins og þá sem M vann á slysdegi. Þetta hafi öllum starfsmönnum verið kunnugt. Þá ítrekar V að M hafi átt þess kost að fara upp sliskjurnar í stað þess að notast við lausan stiga. Hann hafi hins vegar valið hið síðarnefnda, nokkuð sem feli í sér brot á öryggisreglum og áhættumati. Að nota lausan stiga hafi því ekki verið hefðbundið vinnulag. Þegar það hafi þó verið gert, þ.e. að nota lausan stiga, þurfti að tryggja að einhver gæti haldið við stigann. Þetta hafi M verið fullkunnugt um. Þá vísar V til vitnisburðar framkvæmdastjóra X, dags. 11. október 2024, þar sem hann segist m.a. hafa séð M úr fjarlægð skömmu fyrir slysið og ekkert litist á háttsemi M sem hafi verið stórhættuleg. Auk þessa tekur V fram að aðstæður á vinnustað hafi verið góðar. Þá ítrekar V þá fullyrðingu að M hafi við ráðningu sagst vera menntaður húsasmiður og hafi hann reglulega vísað í það sem hann hafi lært af meistara sínum í faginu. Hafi M fengið laun í samræmi við þessar upplýsingar um menntun sína. M hafi því verið fullkunnugt um hvert rétt vinnulag var en kostið að brjóta gegn því.

Í viðbótarathugasemdum frá M, dags. 27. desember 2024, er því m.a. hafnað að M hafi getað farið upp sliskjurnar til að vinna verkið eins og V heldur fram. Fullyrðir M að þvert á móti hafi eingöngu verið hægt að komast að þeim stað þar sem verkið var unnið í umrætt sinn með því að nota lausan stiga. Þá ítrekar M m.a. að slysið hafi ekki verið réttilega tilkynnt til Vinnueftirlitsins.

Í viðbótarathugasemdum V, dags. 15. janúar 2025, er því mótmælt að X hafi vanrækt að tilkynna slysið til Vinnueftirlitsins. Er í því sambandi bent á að M hafi greint X frá því að hann hafi ekkert slasast. Þá hafi M ekki skilað inn óvinnufærnivottorði fyrr en 3. mars 2024. Hafi X tilkynnt um slysið í framhaldinu. Þá fullyrðir V að Vinnueftirlitið hefði ekki komið á staðinn og rannsakað vettvang ef tilkynning hefði borist innan sólarhrings frá slysi, enda hafi M greint X svo frá að hann hafi ekki slasað sig í fallinu. Með vísan til þessa telur V að ekki verði séð hverju það hefði breytt að tilkynnt hefði verið um slysið innan sólarhrings. Þá ítrekar V enn og aftur að M hafi við ráðningu sagst vera með sveinsbréf í húsasmiði og með mikla reynslu. Að lokum telur V að það sé óumdeilt að M hafi haft möguleika á að fara upp sliskjurnar í umrætt sinn til að vinna verkið.

Álit.

Ágreiningur þessa máls snýr að hugsanlegri skaðabótaábyrgð X á líkamstjóni M. Mögulegur bótaréttur byggir á því að M eigi skaðabótakröfu á hendur X á grundvelli annað hvort sakareglunnar eða reglunnar um ábyrgð vinnuveitanda. Báðar þessar bótareglur gera það m.a. að skilyrði að M takist að sanna að tjónið verði rakið til saknæmrar háttsemi X eða starfsmanna sem X ber vinnuveitandaábyrgð á. Í tilvikum vinnuslysa getur þó sú tilkynningarskylda sem hvílir á vinnuveitanda eftir atvikum haft áhrif á það hvaða atvikalýsingu ber að leggja til grundvallar við mat á því hvort um saknæma háttsemi hafi verið að ræða.

Í gögnum málsins er að finna fleiri en eina lýsingu á atvikum. Í tilkynningu um slysið til Sjúkratrygginga, dags. 9. ágúst 2023, lýsir M því þannig: „Ég var að losa rós á steypumóti upp í 4 m hæð, undir sliskju. Er stigi sem var ekki bundinn hrynur undan mér.“ Þá er eftirfarandi lýsingu að finna í sjúkraskrá M, frá slysdegi: „Um 09:30 við vinnu hjá [...], upp í stiga sem stóð upp við vegg. Féll að hann telur 6 metra niður úr stiga lendir með við hlið og hendi á steypustyrktarjárn áður en hann fellur til jarðar.“ Í tilkynningu um slysið til Vinnueftirlitsins, dags. 31. mars 2023, er slysinu lýst

með eftirfarandi hætti: „Starfsmaðurinn stillir stiganum upp svo hann hallar of mikið. Er að negla nagla í gegn um mótið en er einnig í símanum í samtali. Stiginn rennur undan honum...“ Sambærilega lýsingu er að finna í undirrituðum vitnisburði framkvæmdastjóra X, dags. 11. október 2024. Í málskoti er svo tildrögum slyssins lýst með þeim hætti að M hafi í umrætt sinn verið að vinna uppi í stiga sem hafi ekki verið fastur. Stiginn hafi runnið undan M með þeim afleiðingum að hann hafi fallið niður um fjóra metra, lent á vinstri hlið, og slasast.

Í 1. mgr. 79. gr. laga nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum segir eftirfarandi:

„Atvinnurekandi skal án ástæðulausrar tafar tilkynna til Vinnueftirlits ríkisins öll slys þar sem starfsmaður deyr eða verður óvinnufær í einn eða fleiri daga, auk þess dags sem slysið varð. Slys þar sem líkur eru á að starfsmaður hafi orðið fyrir langvinnu eða varanlegu heilsutjóni skal tilkynna Vinnueftirlitinu eigi síðar en innan sólarhrings.“ Eins og að framan greinir leitaði M til heimilislæknis á slysdegi og 3. mars 2023 skrifaðir lækningar vottorð fyrir M þar sem fram kemur það mat að M teljist óvinnufær frá slysdegi til 10. mars 2023. Í gögnum málsins er einnig að finna vottorð þar sem M er einnig metinn óvinnufær tímabilið 13. til 31. mars 2023.

Eins og áður hefur komið fram var Vinnueftirlitinu tilkynnt um slys M 31. mars 2023, þ.e. rúmlega mánuði eftir slysdag. Nefndin telur að af framangreindu megi draga þá ályktun að X hafi ekki uppfyllt kröfur 1. mgr. 79. gr. framangreindra laga um að tilkynna beri um slys án ástæðulausrar tafar. Þegar svo háttar til, og ágreiningur er uppi í máli um atvik máls, getur vanrækslan leitt til þess að frásögn þess sem hefur orðið fyrir tjóni verði lögð til grundvallar í málinu. Nefndin telur að sú sé raunin í tilviki M. Því beri að leggja frásögn hans um atvik máls til grundvallar mati á því hvort bótaskilyrði teljist uppfyllt. Það þýðir þó ekki sjálfkrafa að það teljist sannað að tjónið verði rakið til saknæmrar háttsemi. Nefndin telur hins vegar að framangreindur dráttur og sú staðreynd að Vinnueftirlitið rannsakaði ekki tildrög slyssins frekar, hafi gefið X ástæðu til að hlutast til um að málsatvik yrðu nánar upplýst. Það gerði X ekki. Í því mæli sem ágreiningur um málsatvik og vinnutilhögun snýr að atriðum sem ástæða er til að ætla að hefði mátt upplýsa betur með slíkri rannsókn verður X því að mati nefndarinnar að bera hallan.

Nefndin telur að við mat á því hvort slysið verði rakið til saknæmrar háttsemi sem X beri skaðabótaábyrgð á, beri að miða við að M hafi í umrætt sinn verið að vinna í um fjögurra til sex metra hæð í stiga sem ekki var festur. Hafi stiginn runnið undan M með þeim afleiðingum að hann féll til jarðar og slasaðist. Ekki er að finna í gögnum málsins haldbetri lýsingu á aðstæðum eða ástandi stigans. Í málskoti er þó á því byggt að M hafi í umrætt sinn stillt stiganum upp með venjubúnum hætti til að komast efst í stigann, þangað sem hann þurfti að komast til að losa ró til að slá frá mótum.

Við mat á því hvort framangreind lýsing eigi að leiða til þess að saknæm háttsemi teljist sönnuð bendir nefndin á eftirfarandi. Í fyrsta lagi er ekki á því byggt í málinu að umræddur stigi hafi á einhvern hátt verið vanbúinn, þ.e. ekki hafi verið forsvaranlegt að hann væri í notkun á vinnustaðnum. Þá liggur ekkert fyrir um annað en að M hafi sjálfur gengið frá stiganum áður en hann fór upp í hann til að vinna umrætt verk. Þessu til viðbótar liggur fyrir í málinu staðfesting þess efnis að öryggiseftirlit frá aðalverktaka (verkkaupa) hafi reglulega komið á byggingarsvæðið til að tryggja að undirverktakar fylgdu gildandi öryggisreglum og hafi menn verið minntir á þær reglur ef einhverju var ábótavant.

Í málinu byggir X jafnframt á því að áhættumat á þeim verkþætti sem um ræðir hafi hangið inni í fataklefa á svæðinu. Þar hafi m.a. verið að finna reglur um það hvernig eigi að tryggja örugga notkun á stigum. Ekki verður dregin sú ályktun af málskotinu að M mótmæli því að hann hafi vitað af þessum reglum um áhættumat. Hins vegar byggir M á því að hann hafi ekki haft aðgang að neinum þeim tækum á vinnustaðnum sem tryggt gætu það öryggi sem um er rætt í áhættumatinu. Þá fullyrðir hann einnig að í umrætt sinn hafi engum samstarfsmanni verið til að dreifa sem hefði getað haldið í stigann. Hann hafi því hagað stöfum sínum í samræmi við fyrirmæli vinnuveitanda.

Af framangreindri umfjöllun telur nefndin ljóst að talsvert skorti upp á að málsatvik liggi nægjanlega ljós fyrir. Telur nefndin jafnframt ástæðu til að ætla að ef X hefði hlutast til um að fullnægjandi rannsókn á tildrögum slyssins hefði farið fram strax í kjölfar þess, hefði mátt skýra þá mynd eitthvað.

Sú var ekki raunin, nokkuð sem veldur því að málatilbúnaður aðila felur að talsverðu leyti í sér orð gegn orði. Eins og áður hefur verið gerð grein fyrir telur nefndin að á því verði X að bera hallann. Nefndin hefur því komist að þeirri niðurstöðu, séð í ljósi þeirrar lýsingar á tildrögum slyssins sem lögð verður til grundvallar, að ekki liggi annað fyrir en að M hafi hagað störfum sínum til samræmis við það sem hann mátti gera ráð fyrir að krafist væri af honum af hálfu vinnuveitanda. Fullyrðingar X um hið gagnstæða telur nefndin því, eins og málum er hér háttað, vera ósannaðar. Niðurstaða nefndarinnar er því sú að slysið verði rakið til ófullnægjandi aðstæðna á vinnustað. M á því rétt á að fá tjón sitt bætt úr ábyrgðatryggingu þeirri sem X er með hjá V.

Ekki er í málatilbúnaði V vegna X, byggt á því að M eigi að bera tjón sitt að hluta sjálfur vegna meðábyrgðar.

Niðurstaða.

M á rétt á bótum úr ábyrgðatryggingu X hjá V.

Reykjavík, 4. febrúar 2025.
rafræn undirskrift

Guðmundur Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Heiða Óskarsdóttir